

Minister dr. Borut Rončević napovedal celovito reformo slovenskega sistema vzgoje in izobraževanja

8.9.2026 - | gov.si

Minister za izobraževanje, znanost in mladino dr. Borut Rončević je ob predstavitvi rezultatov mednarodne raziskave PISA 2025 napovedal celovito reformo slovenskega sistema vzgoje in izobraževanja. Slovenski petnajstletniki so na vseh treh merjenih področjih, pri bralni, matematični in naravoslovni pismenosti, dosegli najslabše rezultate, odkar Slovenija sodeluje v raziskavi PISA.

»To niso samo številke v mednarodnem poročilu. Gre za znanje generacije, ki bo čez nekaj let prevzela odgovornost za slovensko gospodarstvo, znanost, kulturo, zdravstvo, javne institucije in prihodnost naše države,« je poudaril minister. Ob tem je izpostavil, da rezultati niso obsodba slovenskih otrok ali učiteljev, temveč jasno opozorilo, da so potrebne sistemske spremembe.

»Danes napovedujem celovito reformo slovenskega sistema vzgoje in izobraževanja. Ne bomo izvedli še ene kozmetične prenove. Prenovili bomo cilje, vsebino, organizacijo in institucionalno podlago sistema,« je dejal minister.

V središče reforme bo postavljeno znanje.

»Uspešnosti sistema ne bomo več presojali po številu dokumentov, projektov in reform. Presojali jo bomo po tem, kaj učenci dejansko znajo, razumejo in zmorejo,« je na novinarski konferenci izpostavil minister. Med ključnimi usmeritvami reforme bodo jasnejši standardi znanja in prenova učnih načrtov, spremembe ocenjevanja, nacionalnega preverjanja znanja in mature, zgodnejše in intenzivnejše opismenjevanje, več podpore nadarjenim ter zgodnja pomoč učencem, ki zaostajajo.

Poseben poudarek bo namenjen tudi položaju učitelja in šole.

»Država mora jasno določiti, kaj morajo učenci znati. Učiteljem in šolam pa mora zaupati, kako jih bodo do tega znanja pripeljali,« je poudaril minister. Napovedal je več strokovne avtonomije in pristojnosti šol ter učiteljev, hkrati pa temeljito debirokratizacijo sistema. Ministrstvo bo pregledalo evidence, poročila, soglasja in druge administrativne obveznosti, odpravilo podvajanja ter povežalo informacijske sisteme. »Učitelja nismo zaposlili zato, da izpolnjuje obrazce. Zaposlili smo ga zato, da poučuje in vzgaja. Naše načelo bo preprosto: več časa za učence, manj časa za obrazce.«

Reforma bo posegla tudi na področje temeljnega opismenjevanja. Cilj bo, da se otroci praviloma opismenijo že v prvem letu šolanja, v nadaljnjih letih pa branje, razumevanje, pisno izražanje in pravopis utrjujejo in nadgrajujejo. Za otroke priseljencev, ki še nimajo zadostnega znanja slovenščine, bodo uvedeni pripravljalni programi in intenzivno učenje slovenščine. Poseben program bo pripravljen tudi za vključevanje romskih otrok.

Minister je napovedal tudi pripravo prehoda na sodobno osemletno osnovno šolo.

Organizacijski model, prehodno obdobje in potrebne programske spremembe bodo pripravljeni v nadaljnjem procesu. »Dodatno leto šolanja ni vrednota samo po sebi. Vrednota je več znanja,« je poudaril.

Ob tradicionalnih temeljnih znanjih naj bi šola sistematično krepila tudi znanja, potrebna za prihodnost, računalništvo in informatiko, programiranje, algoritmično mišljenje, umetno inteligenco, podatkovno, medijsko in finančno pismenost, kibernetsko varnost, podjetništvo, ustvarjalnost in inovativnost.

Reforma predvideva tudi okrepitev poklicnega in strokovnega izobraževanja, širitev vajeništva, več praktičnega usposabljanja, boljše mentorstvo ter tesnejše povezovanje šol z delodajalci.

Reforma bo prinesla tudi pomembne institucionalne spremembe. Minister je napovedal ustanovitev učiteljske zbornice, ki bo krepila profesionalno avtonomijo, strokovne standarde in vlogo učiteljskega poklica.

Na področju razvoja in podpore izobraževalnemu sistemu je predvideno združevanje Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje, Andragoškega centra Slovenije, Centra šolskih in obšolskih dejavnosti ter Državnega izpitnega centra v enotno nacionalno institucijo za kakovost in razvoj izobraževanja. Cilj je jasnejša razmejitev pristojnosti in odgovornosti ter odprava podvajanja nalog, podpornih služb, projektov in administrativnih postopkov.

Na področju raziskovanja vzgoje in izobraževanja pa je predvidena ustanovitev novega javnega raziskovalnega zavoda – Inštituta za edukacijske raziskave, kot nacionalnega raziskovalnega centra za empirično proučevanje razvoja in delovanja izobraževalnega sistema in učinkov izobraževalnih politik.

Reforma predvideva tudi alternativno pot v učiteljski poklic za ustrezno usposobljene predmetne strokovnjake. Ta bo vključevala pedagoško-psihološko izobraževanje, predmetno didaktiko, mentorirano praktično usposabljanje in preverjanje dejanske sposobnosti poučevanja.

»Slovenski učitelji in ravnatelji niso problem. Vsak dan rešujejo težave, ki jih je ustvaril sistem. Reforma je namenjena temu, da jim vrnemo red v razredu, strokovno avtonomijo, spoštovanje in čas za učence,« je dejal minister.

Končni cilj reforme je po besedah ministra jasen: vsakemu otroku omogočiti, da razvije svoje sposobnosti in doseže največ, kar zmore: »Učitelju bomo vrnili avtoriteto. Šoli avtonomijo. Učencu odgovornost. Staršem zaupanje. Birokraciji bomo postavili meje. Znanje pa bomo ponovno postavili na osrednje mesto.«

Podrobnejši rezultati raziskave PISA 2025

Program mednarodne primerjave dosežkov učencev in učenk PISA (Programme for International Student Assessment) je dolgoročen projekt primerjanja znanja in spretnosti učencev in učenk v državah članicah Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) in državah partnericah. Z raziskavo ugotavljamo ravni bralne, matematične in naravoslovne pismenosti dijakov in dijakinj pri starosti 15 let. V vsakem krogu raziskave je enemu od treh področij namenjen večji obseg nalog in vprašanj; v raziskavi PISA 2025 je to bila naravoslovna pismenost. Poleg omenjenih področij je raziskava tokrat podrobneje ugotavljala tudi področji okoljske ozaveščenosti, odgovornosti in ukrepanja ter računalniškega mišljenja pri reševanju problemov. V raziskavi je sodelovalo 91 držav. V izvedbi v Sloveniji je sodelovalo 7.366 dijakinj in dijakov oz. učenk in učencev iz 319 srednješolskih izobraževalnih programov, 60 osnovnih šol in dveh ustanov za izobraževanje odraslih.

Zbiranje podatkov je bilo v celoti izvedeno na računalnikih. Skupaj s šolami raziskavo v Sloveniji že od vključitve države v raziskavo izvaja Pedagoški inštitut. Nacionalna koordinatorka raziskave je dr. Klaudija Šterman Ivančič, ki je tudi predstavila najnovejše rezultate.

DOSEŽKI PRI NARAVOSLOVNI PISMENOSTI

Povprečni dosežek dijakinj in dijakov v Sloveniji pri naravoslovni pismenosti (484 točk) je leta 2025 za 16 točk nižji kot tisti iz leta 2022 (500 točk) in za 29 točk nižji kot tisti iz leta 2015 (513 točk), ko je bilo naravoslovje prav tako poudarjeno področje merjenja v raziskavi. Dosežek leta 2025 predstavlja najnižji dosežek od leta 2006, ko se je Slovenija prvič vključila v raziskavo. Leta 2025 je tudi povprečni dosežek na ravni držav OECD nižji kot leta 2022, in sicer za 3 točke. Povprečni dosežek dijakov in dijakinj v Sloveniji se pri naravoslovni pismenosti tako prvič umešča v povprečje držav OECD. V Sloveniji 76 odstotkov dijakov in dijakinj dosega vsaj temeljno raven naravoslovne pismenosti (2. raven), kar je 6 odstotnih točk manj kot leta 2022. Najvišja naravoslovna znanja in spretnosti (5. in 6. raven) dosega 7 odstotkov slovenskih dijakov in dijakinj, enako kot v državah OECD. Pri naravoslovni pismenosti v raziskavi PISA 2025 beležimo značilne razlike med spoloma, in sicer je ta razlika 21 točk v prid deklet.

DOSEŽKI PRI MATEMATIČNI PISMENOSTI

Povprečni dosežek dijakinj in dijakov v Sloveniji pri matematični pismenosti (460 točk) je leta 2025 za 25 točk nižji kot tisti iz leta 2022 (485 točk), ko je bila matematika poudarjeno področje merjenja v raziskavi. To predstavlja najnižji dosežek od leta 2006, ko se je Slovenija prvič vključila v raziskavo. Leta 2025 je tudi povprečni dosežek na ravni držav OECD nižji kot leta 2022, in sicer za 9 točk. Povprečni dosežek dijakov in dijakinj v Sloveniji se pri matematični pismenosti tako prvič umešča pod povprečje držav OECD. V Sloveniji 65 odstotkov dijakov in dijakinj dosega vsaj temeljno raven matematične pismenosti (2. raven), kar je 10 odstotnih točk manj kot leta 2022. Najvišja matematična znanja in spretnosti (5. in 6. raven) dosega 6 odstotkov slovenskih dijakov in dijakinj, kar je 2 odstotni točki manj kot v državah OECD. Tako kot v vseh dosedanjih krogih raziskave razlik med spoloma v matematični pismenosti PISA 2025 v Sloveniji ni.

DOSEŽKI PRI BRALNI PISMENOSTI

Povprečni dosežek dijakinj in dijakov v Sloveniji je pri bralni pismenosti (445 točk) leta 2025 za 24 točk nižji kot tisti leta 2022 (469 točk) in za 50 točk nižji kot tisti iz leta 2018 (495 točk), ko je bila bralna pismenost nazadnje poudarjeno področje merjenja v raziskavi. To predstavlja najnižji dosežek od leta 2006, ko se je Slovenija prvič vključila v raziskavo. Dosežek iz bralne pismenosti za Slovenijo je podobno kot v letu 2022 pod povprečjem držav članic OECD. Tudi povprečni dosežek na ravni držav OECD je v letu 2025 za 15 točk nižji kot leta 2022. V Sloveniji 64 odstotkov dijakov in dijakinj dosega vsaj temeljno raven bralne pismenosti (2. raven), kar je 10 odstotnih točk manj kot leta 2022. Najvišji ravni bralne pismenosti (5. in 6. raven) dosegajo 3 odstotki slovenskih dijakov in dijakinj, kar je 1 odstotno točko manj kot leta 2022. V državah članicah OECD najvišje ravni bralne pismenosti dosega 6 odstotkov 15-letnikov. Razlika med spoloma, v prid deklet, je v Sloveniji (51 točk) še vedno med največjimi v državah OECD.

DOSEŽKI NA PODROČJU OKOLJSKE OZAVEŠČENOSTI, ODGOVORNOSTI IN UKREPANJA

Povprečni dosežek dijakinj in dijakov v Sloveniji je na lestvici okoljske ozaveščenosti, odgovornosti in ukrepanja v raziskavi PISA 2025 480 točk in je kot tak enak povprečju držav OECD. Na omenjeni lestvici prihaja do značilnih razlik med spoloma v Sloveniji, kjer so dekleta dosegla 26 točk več kot fantje. V povprečju OECD je omenjena razlika med spoloma manjša, in sicer le 4 točke v prid deklet.

DOSEŽKI NA PODROČJU RAČUNALNIŠKEGA MIŠLJENJA PRI REŠEVANJU PROBLEMOM

Povprečni dosežek dijakinj in dijakov v Sloveniji je na lestvici računalniškega mišljenja pri reševanju problemov PISA 2025 486 točk in je kot tak nižji od povprečnega dosežka na ravni držav OECD

(500 točk). Tudi na tem področju so dekleta v Sloveniji dosegla za 7 točk višji dosežek kot fantje. V povprečju držav OECD je razlika med spoloma na omenjeni lestvici večja, in sicer znaša 14 točk v prid fantov.

SPREMLJAJOČI DEJAVNIKI DOSEŽKOV

Pri dosežku na lestvici naravoslovne pismenosti prihaja v Sloveniji do značilnih razlik glede na

socialno-ekonomsko ozadje, status priseljenca in srednješolski izobraževalni program, kjer značilno višje dosežke dosegajo dijakinje in dijaki, ki poročajo o višjem socialno-ekonomskem statusu, tisti, ki ne poročajo o statusu priseljenca, in tisti, ki obiskujejo programe gimnazijskega izobraževanja. Slovenski dijaki in dijakinje v primerjavi z vrstniki iz držav OECD poročajo o podpovprečnih ravneh veselja do naravoslovja, vedoželjnosti, vztrajnosti pri učenju ter zaznane opore učiteljev naravoslovja in družine ter kritični presoji informacij in razumevanju pomena znanstvenih dokazov pri sprejemanju odločitev. Med spodbudnejšimi ugotovitvami raziskave je izboljšanje občutka pripadnosti šoli.

»Rezultati raziskave PISA 2025 jasno kažejo, da se Slovenija sooča z resnimi izzivi na področju bralne, matematične in naravoslovne pismenosti. Upad znanja in spretnosti na vseh treh področjih bi zato morali obravnavati kot eno ključnih razvojnih prioritet. Pri tem bi bilo treba prednostno nasloviti bralno pismenost slovenskih učencev in učenk ter ob krepitvi znanja na področju matematike in naravoslovja posebno pozornost nameniti ustvarjanju učnega okolja, ki spodbuja vedoželjnost, vztrajnost pri učenju, občutek podpore s strani učiteljev ter razvoj kritične presoje informacij in razumevanje pomena znanstvenih dokazov pri sprejemanju odločitev,« poudarja dr. Klaudija Šterman Ivančič, nacionalna koordinatorica raziskave.

- Izjava ministra za izobraževanje, znanost in mladino dr. Boruta Rončevića (docx, 35 KB)

<https://www.gov.si/novice/2026-09-08-minister-dr-borut-roncevic-napovedal-celovito-reformo-slovenskega-sistema-vzgoje-in-izobrazevanja>